

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЇ / ORGANIZATIONAL & LAW INFORMATION SECURITY

ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ БАГАТОМІРНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ В АВТОНОМНІЙ РЕСПУБЛІЦІ КРИМ

Володимир Богданович¹, Руслан Бальбек²

¹Державний університет телекомунікацій, Україна

²Національна академія державного управління при Президентові України, Україна

БОГДАНОВИЧ Володимир Юрійович, д.т.н.

Рік та місце народження: 1946 рік, с. Озера, Полтавська область, Україна.

Освіта: Військова академія ППО Сухопутних військ ім. О.М. Василевського, 1978 рік.

Посада: завідувач кафедри управління інформаційною безпекою Державного університету телекомунікацій з 2013 року.

Наукові інтереси: національна, воєнна та інформаційна безпека.

Публікації: більше 320 наукових публікацій, серед яких монографії, словники, підручники, навчальні посібники, наукові статті та патенти на винаходи.

E-mail: bogdnr11@gmail.com

БАЛЬБЕК Руслан Ісмаїлович

Рік та місце народження: 1977 рік, м. Бекабад, Республіка Узбекистан.

Освіта: Таврійський національний університет, 2000 рік.

Посада: слухач Національної академії державного управління при Президентові України з 2012 року.

Наукові інтереси: інформаційно-психологічна безпека, етнонаціональна політика.

Публікації: 8 наукових публікацій, серед яких наукові статті та доповіді на наукових конференціях.

E-mail: apriori-a19@mail.ru

Анотація. Після проголошення Україною незалежності в процесі її державотворення виникла низка нових проблем у різних сферах життєдіяльності. Виникла потреба у створенні моделі державного регулювання суспільних, політичних, економічних, етнонаціональних та інших відносин. Однією із базових засад державного управління складною соціальною системою є забезпечення її соціально-політичної стабільності, порушення якої призводить до погіршення соціальних параметрів життя населення, суттєво утруднює керуваність суспільно-політичними процесами. До основних факторів, що деструктивно впливають на забезпечення соціально-політичної стабільності в АР Крим, а відповідно, і в Україні, відноситься етнонаціональна напруженість в автономії. Наукове дослідження суті етнонаціонального фактора в суспільному житті, етнонаціонального потенціалу українського державотворення, проблем політико-правового забезпечення розвитку української нації, корінних народів, етнічних груп в українському суспільстві дозволить визначити пріоритетні завдання державного управління у сфері етнонаціональних відносин на основі верховенства права як фундаторського принципу управління. Проте існуючий методичний апарат оцінювання етнонаціональної напруженості базується на методах якісного оцінювання і не дозволяє отримувати її кількісні оцінки. У цій статті авторами запропоновано методичний підхід до розробки інформаційної технології багатомірного кількісного оцінювання рівня етнонаціональної напруженості в інтересах забезпечення стабільності в АР Крим. Отримані результати дозволяють більш цілеспрямовано обґрунтовувати і реалізовувати державну етнонаціональну політику в АР Крим і тим самим забезпечувати соціально-політичну стабільність в автономії.

Ключові слова: етнонаціональна напруженість, етнонаціональна стабільність, формалізація, рівень етнонаціональної напруженості, багатомірне оцінювання, інформаційна технологія.

Вступ

Якість функціонування системи державного управління великою мірою залежить від методологічних засад, які покладено в основу організації процесу забезпечення етнопонаціональної стабільності в АР Крим. Одним із найважливіших методологічних завдань під час розроблення нових і підвищення ефективності чинних механізмів державного управління у цій сфері є використання інформаційних технологій оцінювання рівня конфліктного потенціалу в регіоні.

Аналіз існуючих досліджень

Питання забезпечення етнопонаціональної стабільності знаходять своє відображення в багатьох публікаціях, як у спеціалізованих виданнях, так і у виданнях більш загального призначення [1-9, 14-15]. Але в більшості з них проблемам методологічного характеру приділяється недостатньо уваги, що значно зменшує їх як теоретичну, так і практичну значущість для державного управління забезпеченням етнопонаціональної стабільності. Із робіт, у яких ці проблеми у тій чи іншій мірі знайшли своє відображення, слід відзначити [8-9, 14-15]. У [8,9] представлено методичний підхід до формалізації процесу формування державної політики щодо нейтралізації факторів, що спричиняють зростання напруженості у сфері етнопонаціональних відносин в АР Крим. У [11,12,16] розглядаються методичні рекомендації щодо формалізації процесу забезпечення національної та воєнної безпеки, але ці рекомендації для етнопонаціональної сфери потребують доопрацювання. У розглянутих публікаціях відсутні методичні рекомендації щодо розробки інформаційних технологій багатомірного оцінювання рівня етнопонаціональної напруженості з врахуванням нових факторів, що спричиняють різке зростання рівня етнопонаціональної напруженості, та найважливіших акторів, що впливають на ці фактори, в інтересах попередження етнопонаціональних конфліктів.

Метою даної статті є розробка методичного підходу до розробки інформаційної технології багатомірного оцінювання рівня етнопонаціональної напруженості в АР Крим.

Основна частина дослідження

В Стратегії національної безпеки України [5], Законі України Про основи національної безпеки України [2] сформульовані основні положення державної політики, спрямованої на захист національних інтересів, гарантії безпеки особистості, суспільства й держави від зовнішніх і внутрішніх загроз у визначальних сферах життєдіяльності. Серед пріоритетів національних інтересів основна увага приділена забезпеченню органами державного управління соціально-політичної стабільності в державі шляхом локалізації, деескалації та врегулювання етнопонаціональних конфліктів і оперативної ліквідації їх наслідків.

Впровадження наукових підходів до підвищення ефективності державного управління розвитком держави та, зокрема у цій сфері, потребує

нових інформаційних технологій, що неможливо без чіткої формалізації процесу забезпечення етнопонаціональної стабільності.

Термін «формалізація» є досить поширеним як у наукових дослідженнях, так і в організації управління в різних галузях діяльності. У загальному вигляді під формалізацією розуміють відображення результату мислення в точних поняттях і твердженнях [16]. Формалізація полягає в тому, що об'єктам, їх властивостям і відношенням знаходять стійкі, добре доступні для огляду і тотожні матеріальні конструкції, які дають змогу виявити і зафіксувати суттєві сторони об'єкта. Формалізація уточнює зміст завдяки виявленню його форми і може бути здійснена з різним ступенем повноти.

Виходячи з такого тлумачення формалізації, можна визначити завдання формалізації процесу забезпечення етнопонаціональної стабільності як об'єкта розгляду таким чином: «*Формалізація процесу державного управління забезпеченням етнопонаціональної стабільності в державі є виявлення й опис, як вербальний у прийнятих термінах, так і математичний, складових цього процесу, їх зв'язків і відношень*».

Складність такого завдання зумовлена тим, що необхідно враховувати важливий вплив на цей процес особливостей зовнішнього і внутрішнього середовищ, збільшення невизначеності, непередбаченості, мінливості, взаємозалежності, зростання масштабів можливих негативних наслідків тощо.

Першим кроком на цьому шляху має бути визначення множини факторів, що спричиняють зростання напруженості у сфері етнопонаціональних відносин та порушують соціально-політичну стабільність в АР Крим. Це сприятиме здійсненню більш ефективних управлінських заходів для регулювання та розв'язання проблемних питань в цій сфері.

Етнічний конфлікт, як форма зіткнення неспівпадаючих інтересів етноспільнот, або останніх з державою з питань реалізації етнопонаціональної політики, проявляє себе у формі політичного протистояння, яке може переходити в жорстке насильство і тим самим нести загрозу національній безпеці держави. Тому державне управління має орієнтуватися не тільки на вжиття певних запобіжних заходів, а, перш за все на виявлення і зняття протиріч, котрі виникають у етнополітичній сфері поліетнічного суспільства.

Соціально-політична ситуація, що склалася в державі з моменту проголошення незалежності, та тенденції її розвитку визначаються комплексною взаємодією множини факторів, серед яких етнопонаціональному належить визначальна роль. Коректне врахування даного фактору при формуванні та практичній реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки дасть змогу підвищити її ефективність, зменшити ризики втрати соціально політичної стабільності держави [18].

Оскільки дестабілізуючі фактори по різному проявляються у окремих сферах життєдіяльності, то доцільно для кожного фактора визначити пріоритетні сфери їх можливого впливу.

На етнополітичну ситуацію в Автономній Республіці Крим здійснює вплив велика кількість різноманітних факторів. Перш за все це зумовлюється значною етнічною розмаїтістю регіону, що часто спричиняє суперечки на етнонаціональному підґрунті. Причини суперечок носять здебільшого економічний та політичний характер. Наприклад, основними чинниками виникнення етнонаціональних суперечок виступають: несприйняття деякими етнічними спільнотами або їх представниками обраного Україною політичного курсу; питання розподілу земель Криму; питання статусу мов національних меншин.

Важливість і актуальність теоретичного осмислення національних проблем зумовлені й тим, що останнім часом свідомість народу України зазнала досить значного впливу з боку різних акторів, що присутні у політичному просторі України, які прагнуть нав'язати своє бачення перспектив розвитку країни.

Основними завданнями, що постають перед органами державного управління в період трансформації суспільства, є виявлення чинників, які спричиняють зростання напруженості в етнонаціональній сфері і впливають на забезпечення соціально-політичної стабільності в регіоні та державі, проведення комплексного аналізу причин їх виникнення, прийняття науково обґрунтованих, ефективних управлінських рішень щодо їх попередження або нейтралізації.

Для глибокого вивчення конфліктних ситуацій, що виникають в АР Крим, доцільно розкривати їх зміст у контексті сфер діяльності суспільства шляхом виявлення основних факторів, що їх спричиняють. На наш погляд, це надасть можливість виявити ті сфери діяльності суспільства, у яких проблема загострення етнонаціональних відносин виникає найбільш часто.

Для прийняття адекватних управлінських рішень, раціонального використання ресурсів (фінансових, кадрових, інформаційних тощо) дуже важливо уміти кількісно оцінювати рівень етнонаціональної напруженості. Саме кількісна оцінка дає змогу «відчувати» масштаб етнічного конфлікту та інші його суттєві характеристики [11]. Тому мета формалізації – задачу оцінювання представити у такому вигляді, щоб можна було отримувати кількісні оцінки рівня етнонаціональної напруженості у звичній для особи, що приймає рішення (ОПР), системі координат «рівень етнонаціональної напруженості-час». Досвід авторів щодо дослідження подібних проблем для визначальних сфер національної безпеки показує [12,16], що це завдання можна вирішувати з використанням удосконаленого методу аналізу ієрархій (МАІ) [13,16].

Згідно МАІ, структуру управлінського рішення можна представити ієрархією, що містить мету, основні і часткові критерії, діючих осіб з їх цілями (акторів), об'єкти (держави, люди, групи і т.ін.), на які впливає дане рішення, альтернативні варіанти рішення тощо. МАІ дає можливість знайти найкращий із альтернативних варіантів або

розподілити ресурси між альтернативними варіантами пропорційно їх пріоритетам. Такий підхід дає змогу більш обґрунтовано приймати складні рішення, враховувати основні фактори, що впливають на ситуацію у сфері етнонаціональних стосунків, обмежити суб'єктивізм при прийнятті управлінських рішень, більш раціонально використовувати ресурси, що виділяються для забезпечення етнонаціональної стабільності в АР Крим.

Формалізацію задачі оцінювання рівня етнонаціональної напруженості доцільно розпочати з визначення множини сфер S_{ar} , у яких виявляється напруженість у етнонаціональних стосунках. Відповідно можливостям МАІ [13], бажано кількість сфер обмежити $S_{ar} < 9$. Якщо при першому розгляді кількість сфер перевищує 9, то слід об'єднати найбільш близькі з тим, щоб виконати обмеження $S_{ar} < 9$.

Враховуючи рекомендації фахівців у сфері етнонаціональних відносин [8-9,14-15], доцільно виділити такі сфери:

- Зовнішньополітична (K_{Vp});
- Внутрішньополітична (K_{Np});
- Економічна (K_{Ep});
- Соціальна (K_{Sp});
- Релігійна (K_{Rp});
- Інформаційна (K_{Irp}).

Саме на ці сфери приходяться основні інформаційні потоки та комунікації різних етнічних спільнот, у цих сферах відбувається їх співробітництво, зароджується етнонаціональна напруженість та здійснюються управлінські заходи щодо зниження її рівня.

Основними акторами у зазначених сферах, які здійснюють різнобічний вплив на стан етнонаціональних стосунків, є:

- Органи центрального і регіонального управління;
- Українські політичні, релігійні, інші державні та недержавні організації;
- Сполучені Штати Америки;
- Російська Федерація;
- Турція;
- ЄС і НАТО;
- Інші держави, організації, діаспори.

У формальному виді забезпечення етнонаціональної стабільності описується цільовою функцією системи державного управління, яку можна сформулювати таким чином: система державного управління спрямовує свої зусилля на недопущення зростання інтегрального рівня етнонаціональної напруженості вище визначеного порогу R_{n1} за умови, що ресурси, які виділяються на забезпечення етнонаціональної стабільності R_{bn} , не менші, ніж мінімально потрібні R_{br} .

При цьому слід враховувати, що функціонування системи державного управління у сфері міжетнічних відносин повинно базуватися на специфічних принципах [16]:

– підпорядкованість діяльності суб'єктів системи державного управління Конституції України і законам України;

– єдність і взаємозв'язок етнонаціональної політики з іншими складовими політики національної безпеки держави;

– залежність складу і структури системи державного управління у етнонаціональній сфері від рівня етнонаціональної напруженості в АР Крим та державі у цілому;

– пріоритетність несилових заходів (політичних, економічних, інформаційних, управлінських) у практичній реалізації етнонаціональної політики тощо.

Реалізація зазначених принципів можлива на основі їх системного врахування при формуванні цільової функції системи державного управління забезпеченням етнонаціональної стабільності, як складової соціально-політичної стабільності (*під соціально-політичною стабільністю будемо розуміти такий стан, коли своєчасно виявляються, усуваються та нейтралізуються деструктивні фактори та явища, що порушують сталий розвиток суспільства, погіршують соціальні параметри життя населення, суттєво утруднюють керованість суспільно-політичними процесами тощо*) шляхом вибору відповідної системи показників оцінки її ефективності.

Процедуру забезпечення соціально-політичної стабільності в АР Крим будемо розглядати з позиції системного підходу [8,9].

Це означає, що для дослідження складного процесу забезпечення соціально-політичної стабільності можна скористатися теорією складних систем [16]. Для цього необхідно даний процес представити як ієрархічний, багаторівневий, провести його декомпозицію на кілька більш простих процесів зі своїм деревом цілей кожний. Крім того, необхідно провести також декомпозицію цілей й «зв'язати» їх з кожним відносно самостійним підпроцесом і розподілити по рівнях ієрархії.

Оскільки нас цікавить перш за все вплив на забезпечення соціально-політичної стабільності етнонаціональних відносин, то будемо абстрактно вважати, що інші сфери, окрім етнонаціональної, на даному часовому інтервалі не спричиняють змін сталого розвитку АР Крим. У теорії моделювання таке допущення називають методом «заморожування» коефіцієнтів. Звісно, що введений дослідницький підхід є спрощенням ситуації, оскільки на практиці таке буває дуже рідко, але він має право на «життя», а отримані таким чином результати можуть бути розповсюджені згодом на більш складні ситуації [17].

Сталий розвиток АР Крим, який за прийнятим допущенням залежить від рівня напруженості у сфері етнонаціональних відносин, можна наглядно представити монотонно зростаючою фазовою траєкторією F_t (рис. 1). На рисунку показано: до моменту t_1 у суспільстві зберігалася соціально-політична стабільність, але зростав рівень етнонаціональної напруженості. Звісно, що зростання рівня етнонаціональної напруженості призводило до уповільнення темпів

економічного розвитку та спричиняло інші негативні процеси та явища у регіоні.

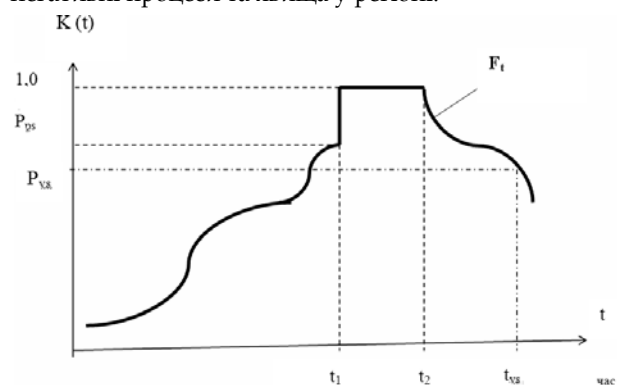

Рис.1. Гіпотетичний приклад впливу зростання етнонаціональної напруженості на забезпечення соціально-політичної стабільності в регіоні

І коли поточний рівень етнонаціональної напруженості перевищив поріг терпіння (P_{ps} – поріг порушення соціально-політичної стабільності) у розглядаємому регіоні настала криза. Врегулювання кризи почало давати результати з моменту t_2 (проявляються ознаки зниження рівня етнонаціональної напруженості). Звісно, що для повернення до передкризового стану необхідно понизити рівень етнонаціональної напруженості $K(t)$ до такого значення P_{vs} (P_{vs} – поріг відновлення соціально-політичної стабільності), при якому буде унеможливлене чергове порушення соціально-політичної стабільності. Звідси виходить, що соціально-політичну стабільність можна оцінювати двома станами: *забезпечується* або *не забезпечується*.

Виходячи з представленої вище залежності $K(t)$, державна етнонаціональна політика має бути орієнтована на недопущення зростання рівня етнонаціональної напруженості в АР Крим до критичного рівня, тобто

$$K(t) < P_{ps}. \quad (1)$$

Проведений аналіз соціально-політичної ситуації в АР Крим показав, що етнонаціональна напруженість на сьогодні найбільш відчутно проявляється в зовнішньополітичній, внутрішньополітичній, економічній, соціальній, релігійній та інформаційній сферах.

Накопичення етнонаціональної напруженості у зазначених сферах здійснюється нелінійно, зі складним взаємовпливом, що не піддається суворому математичному опису. Тому результуючий рівень етнонаціональної напруженості доцільно представити у вигляді функціоналу [16]

$$K(t) = F\{K_{vp}(t), K_{np}(t), K_{ep}(t), K_{sp}(t), K_{rp}(t), K_{inp}(t), t\}, \quad (2)$$

де $K_{vp}(t)$, $K_{np}(t)$, $K_{ep}(t)$, $K_{sp}(t)$, $K_{rp}(t)$, $K_{inp}(t)$ – рівень етнонаціональної напруженості, що проявляється у зовнішньополітичній, внутрішньополітичній, економічній, соціальній, релігійній та інформаційній сферах відповідно.

З урахуванням зазначеного цільова функція системи державного управління забезпечення

етнонаціональної стабільності може бути подана загальною формулою

$$K(t) = F\{K_{Vp}(t), K_{Np}(t), K_{Ep}(t), K_{Sp}(t), K_{Rp}(t), K_{Irp}(t), t\} < P_{ps} \quad (3)$$

Для оцінювання рівня етнонаціональної напруженості у визначених сферах доцільно вибрати таку систему показників:

У зовнішньополітичній сфері {П_{Vp}}:

П_{Vp1} - ступінь прагнення з боку кримсько-татарського населення створити власну державу або увійти до складу Турції;

П_{Vp2} - рівень готовності керівництва меджлису ініціювати масштабний конфлікт з втягнуттям у нього РФ;

П_{Vp3} - рівень проросійських настроїв в Криму;

П_{Vp4} - ступінь впливу зацікавлених держав на керівництво меджлису стосовно підтримки щодо реалізації їхніх інтересів в Криму;

У внутрішньополітичній сфері {П_{Np}}:

П_{Np1} - ступінь загострення міжнаціональних протиріч;

П_{Np2} - рівень недовіри до влади з боку населення;

П_{Np3} - рівень неприйняття деякими етноспільнотами або їх представниками обраного Україною політичного курсу;

П_{Np4} - ступінь недосконалості механізму організації ефективної взаємодії Кабінету Міністрів України, інших центральних органів виконавчої влади з Радою міністрів АР Крим та інших органів виконавчої влади АР Крим для оперативного розв'язання проблем регіону;

П_{Np5} - рівень готовності керівництва меджлису ініціювати конфлікти з масовими заворушеннями на території Криму;

П_{Np6} - ступінь активності створених етнічних організованих злочинних угруповань;

П_{Np7} - ступінь загострення протиріч у формуванні політичної еліти кримсько-татарського народу;

П_{Np8} - рівень правового нігілізму;

П_{Np9} - рівень невдоволеності роботою правоохоронних органів;

П_{Np10} - рівень готовності взяти участь у протестних діях;

В економічній сфері {П_{Ep}}:

П_{Ep1} - рівень економічної експансії зарубіжних країн (енергетичної залежності від Росії);

П_{Ep2} - рівень ефективності використання коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших коштів, що виділяються на облаштування осіб, депортованих за національною ознакою, які повертаються в АР Крим;

П_{Ep3} - ступінь нерівномірності економічного розвитку етнонаціональних спільнот (історичні передумови)

П_{Ep4} - неоднаковий рівень доступу різних етнонаціональних груп до природних ресурсів та матеріальних благ в регіоні (бізнесові інтереси);

П_{Ep5} - рівень корупції в органах влади та органах самоврядування регіону;

П_{Ep6} - рівень якості життя в регіоні;

У соціалній сфері {П_{Sp}}:

П_{Sp1} - рівень загострення проблеми культурно-мовного питання (визначення російської мови як другої державної мови);

П_{Sp2} - ступінь загострення ситуації навколо розподілу земель південного узбережжя та центрального району автономії;

П_{Sp3} - рівень незадоволення з боку певної групи репатріантів існуючою ситуацією з їх облаштуванням;

П_{Sp4} - рівень дискримінації за національною ознакою певними роботодавцями при прийомі на роботу;

П_{Sp5} - рівень загострення криміногенної ситуації

П_{Sp6} - рівень протистояння громадських об'єднань за етнічними ознаками;

У релігійній сфері {П_{Rp}}:

П_{Rp1} - ступінь розпалювання протиріччя серед віруючих через ігнорування владою проблем, що створилися з приводу релігійних святинь та ін.

П_{Rp2} - рівень активності радикальних ісламістських організацій, багато з яких діють поза контролем з боку держав походження та визнані у країнах, де вони поширені, радикальними, екстремістськими та навіть терористичними;

В інформаційній сфері {П_{Irp}}:

П_{Irp1} - Рівень маніпулювання ЗМІ суспільною свідомістю різних етнічних прошарків населення Криму;

П_{Irp2} - широта висвітлення історичних подій негативного змісту для однієї етноспільноти з боку представників іншої;

П_{Irp3} - ступінь залученості інформаційних ресурсів (у т.ч. міжнародних) для інформаційно-психологічного впливу на населення АРК і світову спільноту;

П_{Irp4} - ступінь просування освітніх і культурних проектів, заходів «діалогу культур» тощо з боку інших держав (у т.ч. підготовка політиків молодого покоління);

П_{Irp5} - рівень активізації недержавних організацій та їх впливу на етнонаціональні процеси в автономії;

П_{Irp6} - інтенсивність інформаційно-пропагандистських акцій стосовно «кримського сепаратизму», загострення стосунків з РФ, Чорноморського флоту, етнічних росіян, російської мови тощо.

Висновки

Таким чином, запропонований методичний підхід до формалізації задачі та розробки інформаційної технології багатомірного оцінювання рівня етнонаціональної напруженості в АР Крим дасть змогу отримувати кількісні оцінки рівня етнонаціональної напруженості, порівнювати його з вибраними порогами державного реагування щодо його деескалації до прийнятної величини, чим і буде забезпечуватися ефективне державне управління процесом забезпечення етнонаціональної стабільності та будуть більш ефективно розподілятися ресурси державного та регіонального бюджетів. У подальших публікаціях

буде розглянутий методичний апарат його деескалації.

Література

[1] Конституція України / Верховна Рада України: Офіц. вид. – К.: Парламент. вид-во, 2006. – 60 с.

[2] Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

[3] «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – N 40. – ст. 527.

[4] Послання Президента України Віктора Януковича до Українського народу (з Експертною доповіддю НІСД «Україна ХХІ століття. Стратегія реформ і суспільної консолідації») / укладач А.В. Єрмолаєв. – К.: НІСД, 2010. – 128 с.

[5] Указ Президента України від 12 лютого 2007 року №105. СТРАТЕГІЯ національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» (в редакції Указу Президента України від 8 червня 2012 року № 389/2012)

[6] Коваль О.А. Міжетнічні конфлікти у контексті національної безпеки України: теоретичні аспекти // Проблеми національної безпеки http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=prnb0&issue=2000_3-4.

[7] Гальчинський А. Інтеграція кримських татар в українське суспільство: проблеми і перспективи (Аналітичні оцінки Національного інституту стратегічних досліджень) / А. Гальчинський, О. Власик, С. Здіорук, В. Крисаченко, Н. Прозорова, М. Степико. – К.: НІСД, 2004. – 88с.

[8] Тохтарова І.М. Оцінювання державної політики у сфері етнічної безпеки в Автономній республіці Крим. – Дис. Канд. н. з держ. упр. 25.00.02 – механізми державного управління. – К.: НАДУ, 2010. – 188с.

[9] Тохтарова І.М. Формалізація процесу формування державної політики щодо нейтралізації факторів, що спричиняють зростання напруженості у сфері етнічної безпеки в АР Крим/ І.М. Тохтарова // Зб. наук. праць НАДУ

при Президентів України. – 2007. – № 1. – С. 101-114.

[10] Богданович В.Ю. Методика оцінювання ефективності державного управління забезпеченням етнічної стабільності в Автономній Республіці Крим/ В.Ю. Богданович, І.М. Тохтарова // Зб. наук. пр. ОРІДУ НАДУ при Президентів України «Актуальні проблеми державного управління». – 2007. – № 4 (32). – С. 4-10.

[11] Богданович В.Ю. Военная безопасность Украины: методология исследования та шляхи забезпечення: [монографія] / В.Ю.Богданович. – К.: Тираж, 2003. – 322 с.

[12] Богданович В.Ю. Теоретические основы анализа проблем национальной безопасности в военной сфере: [монографія] / В.Ю. Богданович. – К.: Основа, 2006. – 296 с

[13] Саати Т., Кернс К. Аналитическое планирование. Организация систем // Пер. С англ. // М.: Радио и связь. 1991. – 224 с.

[14] Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: [монографія] / Ю.О. Куц. – Х.: Вид-во ХарПУАДУ «Магістр», 2002. – 204 с.

[15] Сеньюшкина Т.А. Государственные механизмы управления этническими конфликтами. – Дис. д. н. гос. упр. 25.00.02 – механизмы государственного управления. – К.: НАДУ, 2007.

[16] Богданович В.Ю. Теоретичні основи забезпечення національної безпеки України в умовах позаблоковості: монографія / В.Ю. Богданович, І.С. Романченко, І.Ю. Свида. – Львів: АСВ, 2011. – 414 с.

[17] Богданович В.Ю. Теоретико-методологічні основи забезпечення національної безпеки України (в 7 томах). – Том 1. – Теоретичні основи, методи і технології забезпечення національної безпеки України: монографія / В.Ю. Богданович, І.Ю. Свида, Є.Д. Скулиш. – К.: Наук.-вид. відділ НА СБ України. 2012. – 548 с.

[18] Богданович В.Ю. Ефективність державного управління зниженням рівня напруженості міжетнічних відносин в Автономній республіці Крим / В.Ю. Богданович, Р.І. Бальбек // К.: Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – №1. – 2013. – С. 136-141.

УДК 323.1:327.39 (045)

Богданович В.Ю., Бальбек Р.И. Методический подход к разработке информационной технологии многомерного оценивания уровня этнонациональной напряженности в Автономной Республике Крым

Аннотация. После провозглашения Украиной независимости в процессе строительства государства возник ряд новых проблем в разных сферах жизнедеятельности. Возникла потребность в создании модели государственного регулирования общественных, политических, экономических, этнонациональных и других отношений. Одной из базовых основ государственного управления сложной социальной системой является обеспечение ее социально-политической стабильности, нарушение которой приводит к ухудшению социальных параметров жизни населения, существенно затрудняет управляемость общественно-политическими процессами. К основным факторам, деструктивно влияющим на обеспечение социально-политической стабильности в АР Крым, а соответственно, и в Украине, относится этнонациональная напряженность в автономии. Научное исследование сущности этнонационального фактора в общественной жизни, этнонационального потенциала украинского государства, проблем политико-правового обеспечения развития украинской нации, коренных народов, этнических групп в украинском обществе позволит определить приоритетные задачи государственного управления в сфере этнонациональных отношений на основе верховенства права как основоположного принципа управления. Однако существующий методический аппарат оценивания этнонациональной

напряженности основывается на методах качественного оценивания и не позволяет получать ее количественные оценки. В данной статье авторами предложен методический подход к разработке информационной технологии многомерного количественного оценивания уровня этнонациональной напряженности в интересах обеспечения стабильности в АР Крым. Полученные результаты позволяют более целенаправленно обосновывать государственную этнонациональную политику в АР Крым и тем самым обеспечивать социально-политическую стабильность в автономии.

Ключевые слова: этнонациональная напряженность, этнонациональная стабильность, формализация, уровень этнонациональной напряженности, многомерное оценивание, информационная технология.

Bogdanovych V., Balbek R. Methodical approach to the information technology development for multidimensional assessment of the ethnic tension level in Autonomous Republic of Crimea

Abstract. After the proclamation of Ukraine independence in the process of its nation-building of the state there was a row of new problems in the different spheres of life. There was a need for in creation of the model of the government control of public, political, economic, ethnic and other relations. One of the base principles of the state administration the complex social system there is providing of its social and political stability, the violation of that results in worsening of social life parameters of the population, significantly complicates handling of social and political processes. The main factors that destructively influence on providing of socio-political stability in AR Crimea and accordingly in the Ukraine, is an ethno-national tensions in the autonomy. The scientific research essentially of the ethnic factor in the public life potential ethnic of the Ukrainian creation of the state and problems of the politic and legal providing of development of the Ukrainian nation native people ethnic groups in Ukrainian society will allow to define the priorities for government in ethnic relations based on the rule of law as constituent management principle. However, the existing methodological apparatus evaluating the national ethnic tension is based on the methods of high-quality evaluation and does not allow getting it the quantitative estimations. In this article, the authors proposed the methodical approach to the development of information technology of multidimensional quantitative assessment of the level ethnic tensions in the interests providing of stability in AR Crimea. These results allow more targeted justify and implement national ethnic policy in AR Crimea and thereby ensure the social and political stability in the autonomy.

Key words: ethnic tensions, ethnic stability, formalization, the level of ethnic tensions, multidimensional assessment, information technology.

Отримано 03 вересня 2014 року, затверджено редколегією 30 вересня 2014 року
